

i řád tiché modlitby ve shromáždění, byť podle pokynů napřed účastníkům daných. Ale jako víra nevzniká a neroste podle Bratří jinde než ve společenství, tak i poslušnost věřících má být pěstována a osvědčována společně. Bůh chce mít krásnou církev, v níž by byl oslavován poslušností celého sboru. Mimo sbor není pravé poslušnosti. 3. K tomuto společnému a v něm i osobnímu životu podle vůle Boží je třeba *vzájemné pomoci* jedněch druhým. K tomu vede vzájemná odpovědnost údů Kristova těla a obcování svatých v lásce. Tato pomoc záleží v jasné a zcela konkrétní radě, jak si má věřící člověk, za úda církve přijatý, počínat v životních okolnostech. Záleží v *řádu* všeobecně platném i každému údu pro jeho postavení jasně rozvedeném. K jeho zachování náleží pak soustavné dohlédání a otevřené napomínání, kdykoli se projeví toho potřeba. 4. Tak se k řádu nutně pojí *dozor a kázeň*. Nikoli kázeň samoučelná a sudičská, nýbrž kázeň milostná, z milosti Ježíše Krista vycházející a k ní klesajícího úda vedoucí, přitom konaná moudře, na základě pastýřských zkušeností a se zevrubnou znalostí každého jednotlivce. Ale při všem tomto ohledu kázeň určitá a odvážná v jasném vědomí, že jejím cílem má být právě pomoc a dobrodiní klesajícímu údu. Zároveň však vede k zachování řádu a kázně zájem o čistotu církve a bdělá pamětlivost na smlouvu, kterou učinil Bůh se svým lidem. Kde toho není, není možné bezpečit spasením údy vůle Boží nedbalé. Řád a kázeň vede i k jednomyslnosti a k zdárnému vzrůstu těla Kristova, ukazuje-li každému jeho místo před Bohem i uprostřed Bratří. A poněvadž není oblastí, v níž by neplatilo pravidlo Božího zákona a která by byla bez významu s hlediska poslušnosti víry, neznají Bratří žádného soukromí, kde by byl člověk sám svůj, mimo dosah řádu a dohledu.

Je třeba připomenout, že sbory Jednoty tvořili údové dobrovolně přihlášení. Jednota byla *církví výběrovou*. Nikdy k ní nepatřily zástupy. Vědomě počítala se svou menšinovostí. V době svého rozkvětu soustředily v sobě sbory Jednoty v Čechách sotva 1 % obyvatelstva, na Moravě snad 3 %, ve Velkopolsku nejvýše 1/2 % všeho obyvatelstva, i když byl ve šlechtě všude průměr vyšší, ve Velkopolsku až 6—7 %. Bratrské sbory byly

malé; 200 až 300 duší tvořilo v bratrských poměrech již větší sbor. Sbory ještě početnější byly výjimkou. Drobnějších byla řada, zvláště v Polsku. Počet všech Bratří počátkem 17. století můžeme odhadnout — i když statistické odhady lze činit pro tuto dobu vždy jen s velikou rezervou — na 40.000 v zemích českých a na 5000 až 10.000 v Polsku. Starší vyšší odhady bylo třeba střízlivým šetřením snížit. Zevrubný bratrský místopis Ferdinanda Hřejsy vykazuje pro Čechy asi 60 sborů, pro Moravu asi 90, pro Polsko 40. Družily se k nim ovšem filiální sbory, kazatelské stanice a hloučky, z mateřských sborů duchovně opatrované. Měli-li Bratří přece důležité místo v církevním životě své doby a hledí-li se s uznáním k jejich nespornému významu kulturnímu, je to svědectví o vnitřních hodnotách, které byly Jednotě dány.

Zároveň pak je početná malost Jednoty v souhlase s jejím *postavením a s nároky*, které na své údy kladla. Byla církví vyrostlou bez ochrany zákona. Kdo se k ní přihlásil, bral na sebe břímě nelibosti, s nímž se bude setkávat ve svém okolí. Na mnoha místech nebude mít přístupu do cechu. V královských městech se bude musít se svým bratrstvím tajit. Nevýjmenovali jsme všechny případy persekuce, která nutila Bratry k přestěhování uvnitř českých zemí, vždy za hmotných ztrát. I když Bratří povolili svým údům přísahu, zakazovali jim nadále přísahu při svatých, jak byla často požadována. Odepření působilo hmotnou újmu. Bratrské vrchnosti přály zajisté svým spoluvyznavačům na svých panstvích, ale byly i ohledem na veřejnost vedeny k nešťastnosti vůči nebratřím. Je pravda, že Bratří svou sociální službou a bratrskou pomocí podporovali své slabé, nemocné, staré, ovšem pronásledované pro víru a jejich rodiny. To však samo o sobě sotva mohlo do sboru lákat při zmíněných hmotných nevýhodách, jež s sebou členství v Jednotě neslo. Přičteme-li stále bratrské kárání přepychu, touhy po požitku a po zisku, omezování bohatství, připomínání panstvu jeho odpovědnosti před Bohem a zásadní rovnosti s poddanými, nepodivíme se, že do Jednoty nebyl nával. Kdo do ní vstupoval, přihlašoval se k ní [i když vedlejší důvody mohly být jiného rázu], aby se mohl *ujistit svým spasením*. Je třeba počítat s tímto zájmem jako s něčím